

*Ministarstvo ravnjiskih poslov
i evropskih integracij
Erne Gore*

me4.eu
eu4.me
ja za evropu, evropa za mene

Na granici sa EU

Impresum:

Izdavač: Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija

Stanka Dragojevića 2, Podgorica, Crna Gora

Tel.: + 382 (0)20 246 357

+ 382 (0)20 201 530

Fax.: + 382 (0)20 224 670

E-mail: kabinet@mfa.gov.me

Web: www.mip.gov.me

Podgorica, jun 2013.

U izradi ovog informatora učestvovala su brojne institucije u Crnoj Gori, dajući i verifikujući odgovore na pitanja. Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija se ovom prilikom zahvaljuje svim institucijama – partnerima na doprinosu, a posebno Direkciji za evropske integracije Bosne i Hercegovine na ustupljenom materijalu koji je bio osnova za izradu ove brošure.

Informator će biti dostupan na sajtu:

www.mip.gov.me

Sadržaj

Na granici sa EU

4

Trgovinski odnosi

6

Rad, usluge i finansije

15

Putovanje i boravak

20

Ostala pitanja

27

NA GRANICI SA EU

Pristupanjem Republike Hrvatske Evropskoj uniji 1. jula 2013. godine Crna Gora će dijeliti granicu s Evropskom unijom, a samim tim i stabilno evropsko okruženje koje će se pozitivno odraziti na naš dalji ekonomski, politički i bezbjednosni razvoj.

Ovaj važan događaj predstavlja potvrdu politike kontinuiteta procesa proširenja i podsticaj je za sve zemlje regije da nastave s uspješnim sprovođenjem reformskih procesa.

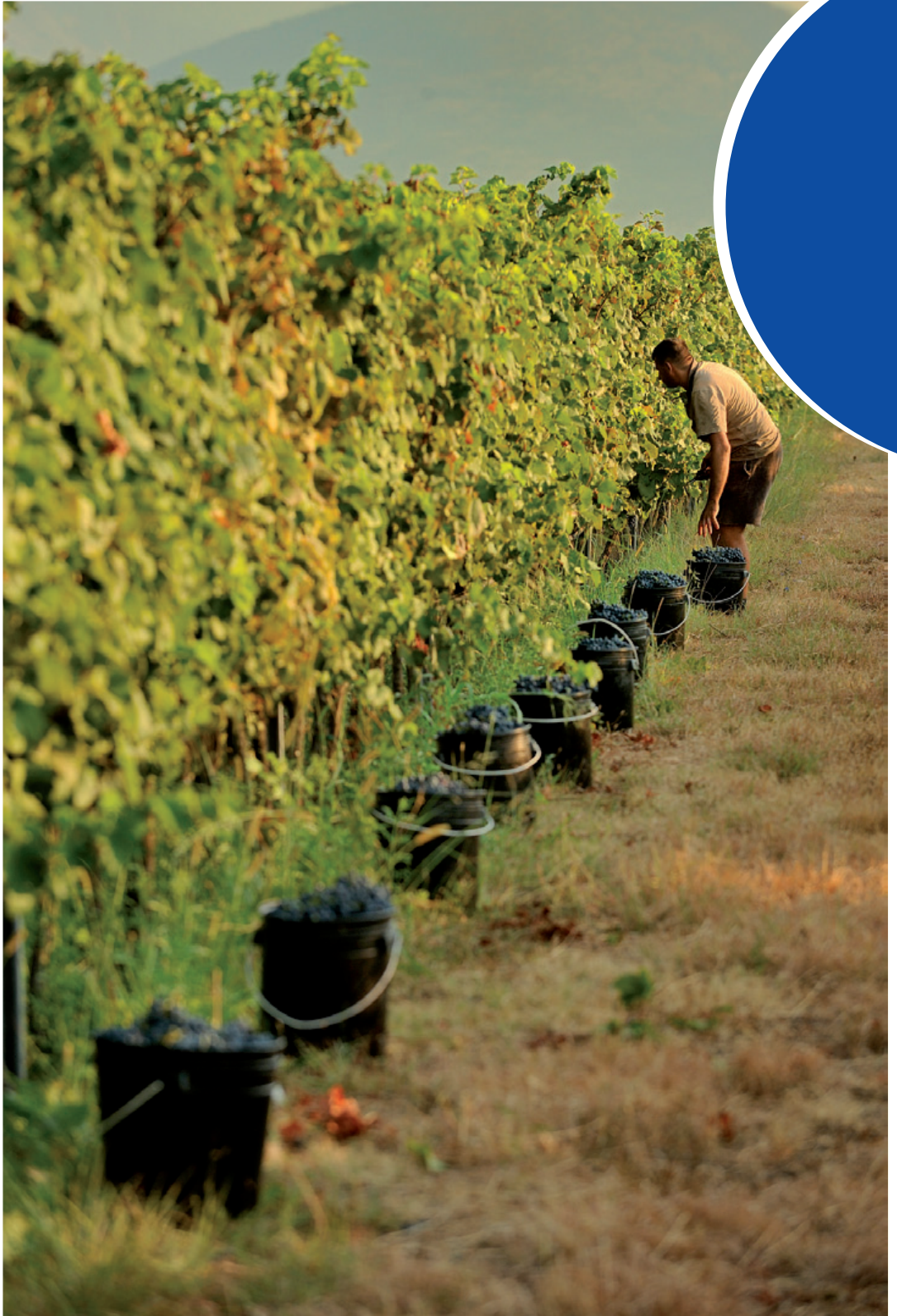
Ulazak Hrvatske u EU daće novu dimenziju ukupnim regionalnim odnosima i ono što slijedi treba iskoristiti za zajedničko djelovanje i fokus na projekte i inicijative koji su od suštinskog značaja za dalji razvoj naših država i veći kvalitet života građana.

Uspjeh susjedne Hrvatske ohrabruje, jer pokazuje da je evropski san dostižan. Da se velikom posvećenošću, dobrom organizacijom i predanim radom mogu prevazići svi izazovi, ostvariti potrebne reforme, u društveni sistem inkorporirati potrebni standardi, a u svijest građana vrijednosti koje preko 60 godina baštini Evropa. Svježe hrvatsko iskustvo svjedoči da napredak u integracijskom procesu zavisi isključivo od nas samih, da se dobar rezultat nagrađuje, kao i da ne postoje prečice na evropskom putu.

Članstvo u Evropskoj uniji je, svakako, događaj od najvećeg značaja za susjednu Hrvatsku, ali će u znatnoj mjeri uticati i na Crnu Goru.

Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore je u saradnji sa velikim brojem institucija na ovom mjestu prikupilo odgovore u vezi sa uticajem ulaska Hrvatske u EU na crnogorske građane.

Odgovori u ovom informatoru sadrže informacije o situacijama u kojima se građani Crne Gore svakodnevno mogu naći, a koje se odnose na putovanje, obrazovanje, rad, trgovinu, ekonomiju, prelazak granice i sl., ali i druge teme koje mogu biti predmet njihovog interesovanja.

Trgovinski odnosi

1. Da li će biti moguć izvoz namjernica životinjskog porijekla iz Crne Gore u Hrvatsku?

Da bi proizvodi životinjskog porijekla, bilo da su namijenjeni za ishranu ljudi ili ne, mogli da se nađu na tržištu Hrvatske nakon njenog ulaska u EU, neophodno je da objekti u kojima se vrši proizvodnja određenog proizvoda životinjskog porijekla (meso, mlijeko, riba, jaja, nus proizvodi koji nijesu namijenjeni ishrani ljudi) budu odobreni od strane EU, odnosno "evropske inspekcije" - FVO i moraju se nalaziti na listi odobrenih objekata za izvoz u EU.

Crna Gora će u Hrvatsku nakon 1. jula 2013. godine od proizvoda životinjskog porijekla moći da izvozi samo svježe izlovljenu morsku ribu i sirovu kožu i vunu. Naime, tržište EU je otvoreno za izvoz svježe izlovljene morske ribe od 2003. godine. Na listi odobrenih objekata Evropske komisije za izvoz na tržište EU nalaze se naša četiri objekta za ribu. Takođe, Crnoj Gori je odobren izvoz na tržište EU neprerađene vune iz jednog objekta i usoljene kože papkara iz dva objekta.

2. Da li će biti moguće izvoziti voće i povrće u Hrvatsku?

Voće i povrće namijenjeno prodaji u svježem stanju, može biti plasirano na tržište EU (a time i Hrvatske) ukoliko zadovoljava standarde kvaliteta i zrelosti, te poštuje pravila označavanja. Neki od ovih standarda (opšti tržišni standardi) nalažu da proizvodi moraju biti čitavi (cijeli), zdravi (nepogođeni truljenjem), zreli (ali ne i prezreli), oslobođeni od štetočina i oštećenja koja su one izazvale, bez stranog mirisa i ukusa i bez povećanog nivoa vanjske vlage. Označavanje se odnosi na navođenje države porijekla na jeziku razumljivom potrošačima države odredišta.

Specifične tržišne standarde EU propisuje za 10 grupa proizvoda (jabuke, limunasto voće, kivi, salate sa uvijenim i raširenim listovima, breskve i nektarine, kruške, jagode, slatke paprike, konzumno grožđe i paradajz). Postoje i izuzeća od tržišnih standarda, a ona se odnose, između ostalog, na voće i povrće namijenjeno ishrani životinja, jestive klice ili proizvode izrezane za kuvanje.

Obaveznom usklađivanju sa opštim tržišnim standardima ne podliježe 16 grupa proizvoda (neobrađene gljive, kapari, gorki bademi, bademi, lješnici, orasi i kikiriki u ljusci, pistači, orasi, makadamija, ostali orašasti plodovi, pržene banane, sušeno limunasto voće, mješavina tropskih orašastih plodova, mješavina ostalih orašastih plodova i šafran). Osim opštih i specifičnih standarda za prodaju voća i povrća na tržištu EU, subjekti u poslovanju sa hranom moraju se pridržavati generalnih odredbi propisa EU o hrani, higijeni hrane i službenim kontrolama hrane.

3. Zašto Crna Gora ne može izvoziti krompir na tržište EU?

Da bi izvozila krompir na tržište EU, Crna Gora treba sprovesti Program posebnog nadzora nad karantinski štetnim organizmima na krompiru. U skladu s tim, potrebno je da kao država dokažemo da smo slobodni od karantinski štetnih organizama, što ustanovljava nadležna inspekcija EU (FVO), i nakon toga upućuje se zahtjev za izuzetak od zabrane izvoza merkantilnog krompira iz Crne Gore na tržište Unije.

4. Ko izdaje potvrdu (certifikat) o usklađenosti sa opštim i specifičnim tržišnim standardima u pogledu plasiranja voća i povrća na tržište Hrvatske, odnosno EU?

Republika Hrvatska će od 1. jula 2013. primjenjivati EU tržišne standarde za voće i povrće. Pošiljke voća i povrća koje se iz Crne Gore izvoze u Hrvatsku moraju biti u skladu sa Međunarodno prepoznatim certifikatom o usaglašenosti sa tržišnim standardima za svježe voće i povrće i to:

- Certifikat o usaglašenosti sa EU tržišnim standardima za svježe voće i povrće (EU Conformity certificate);
- Certifikat o usaglašenosti sa tržišnim standardima za svježe voće i povrće izdat u skladu sa OECD šemom (OECD Conformity Certificate).

Ukoliko voće i povrće koje se izvozi ne prati ovakva vrsta sertifikata o usaglašenosti, Fitosanitarna inspekcija Republike Hrvatske će vršiti provjeru usaglašenosti voća i povrća sa tržišnim standardima i izdati nacionalni sertifikat o usaglašenosti.

5. Da li će radi izvoza u Hrvatsku, voće i povrće morati imati propisan izgled, dužinu i jediničnu težinu?

Ne postoje propisi o estetskom izgledu određenih artikala, nego se oni klasifikuju u zavisnosti od kvalitete i prema zahtjevima međunarodnog tržišta, kako bi kupac dobio što potpuniju informaciju o kvalitetu i sadržaju onoga što kupuje. Proizvodi moraju ispunjavati opšte ili specifične tržišne standarde u pogledu zdravstvene ispravnosti, zrelosti, kvaliteta i sl. Na teritoriji Crne Gore primjenjuje se pravilnik koji ima slične zahtjeve tržišnim standardima EU.

6. Da li će biti moguće izvoziti konditorske proizvode (slatkiši, keksi i sl.) u Hrvatsku?

Konditorski proizvodi kao što su keksi, vafla, čokolade i krem namazi proizvođača iz Crne Gore koji ispunjavaju zahtjeve tržišta EU na njemu već učestvuju i u pogledu ulaska Hrvatske u EU, ne postoje ograničenja u tom smislu.

7. Hoće li izvoz sira iz Crne Gore u Hrvatsku biti otežan nakon njenog prijema u EU?

Ukoliko ne ispuni za to previdene kriterijume, Crna Gora će u Hrvatsku nakon 1. jula 2013. od namjernica životinjskog porijekla moći izvoziti samo prerađenu ribu.

Nakon što je usvojila zakonski okvir za uspostavljanje službenog sistema kontrole hrane, tzv. higijenski paket (po principu sigurnosti hrane u EU „od njive do trpeze“), da bi proširila izvoznju listu namjernica životinjskog porijekla Crna Gora, između ostalog, treba da:

- Uspostavi centralnu bazu podataka za sistem službene kontrole;
- Pripremi laboratorijske strategije za ispitivanje uzoraka uzetih u kontekstu službenih kontrola lanca hrane i hrane za životinje;
- Uspostavi sistem stručne revizije odobrenja za objekte za izvoz u EU;
- Uspostavi provjeru sistema kontrole uvoza hrane za životinje i prehrambenih proizvoda koji nisu životinjskog porijekla;
- Reorganizuje strukturu službene kontrole na svim nivoima;
- Izradi strategiju komuniciranja nadležnih organa kako je predviđeno Regulativom (EC) 882/2004;
- Izradi plan horizontalne i vertikalne kontrole radi jedinstvene i dosljedne primjene službenog sistema kontrole na svim nivoima.

8. Da li je nemogućnost izvoza na tržište EU istovremeno prilika za povećanje plasmana proizvoda na domaćem ili tržištu tzv., „trećih zemalja“?

Crnogorski proizvođači po harmonizovanom EU zakonodavstvu imaju mogućnost da izvoze na zajedničko tržište EU. Shodno prethodnom, postoje primjeri tog izvoza u više oblasti od niskonaponskih proizvoda do hrane. Ipak, konkurentnost proizvoda može da bude prepreka za izvoz u EU za neke oblasti, ali to nije dodatna prilika za povećan izvoz na treća tržišta, jer se nivo kvaliteta koji uređuju međunarodni standardi sve više globalno harmonizuje. Slijedeći prethodno, preostaje da se domaći proizvođači u sve većoj mjeri oslanjaju u proizvodnji na evropske standarde koji su preuzeti u crnogorske MEST standarde kako bi ispunili ne samo propisane zahtjeve na EU tržištu nego i povećali konkurentnost svojih proizvoda.

9. Da li će biti moguće izvoziti industrijske proizvode u Hrvatsku?

Da. Ulaskom Hrvatske u Evropsku uniju, za crnogorske proizvođače koji su do sada bili orjentisani na izvoz svojih proizvoda na tržište EU, očekuje se smanjenje troškova izdavanja isprave (sertifikata) o usaglašenosti proizvoda sa standardima EU u skladu sa direktivama tzv. starog i novog pristupa. Za plasiranje svojih proizvoda na hrvatsko tržište, crnogorski izvoznici do sada nijesu mogli koristiti ispravu o usaglašenosti, odnosno sertifikat o usaglašenosti izdat od strane prijavljenog tijela EU (notified body), već je predmetni proizvod morao proći dodatnu sertifikaciju od strane nekog hrvatskog tijela. Pristupanjem Hrvatske EU, dodatna sertifikacija odnosno ispitivanje proizvoda neće biti potrebno. Takođe, važno je napomenuti da je industrijski proizvod širok pojam i da sertifikacija nije obavezna za sve industrijske proizvode.

10. Hoće li Hrvatska ostati članica CEFTA-e i nakon članstva u EU?

Da bi postala zemlja članica EU, Crna Gora mora uskladiti nacionalno zakonodavstvo s pravnom tekovinom EU, odnosno u konkretnom slučaju primjenjivati trgovinske sporazume koje EU ima s trećim zemljama. To znači obavezu otkazivanja svih ugovora o slobodnoj trgovini u njihovoj cijelosti (uključujući i Centralno-evropski sporazum o slobodnoj trgovini - CEFTA 2006).

Svoje proizvode Crna Gora na tržište drugih zemalja CEFTA-e (Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Makedonija, Moldavija i Srbija) izvozi s nulatom.

CEFTA 2006 sadrži odredbu o povlačenju iz ugovora u slučaju članstva u EU bez prava ostalih ugovornih strana na naknadu zbog izmijenjenih uslova poslovanja.

Dakle, zaključak je da će Crna Gora istupiti iz CEFTA-e sa članstvom u EU. Isto je morala da uradi i Hrvatska.

11. Da li će Crna Gora moći da uvede carine na proizvode iz Hrvatske, kada Hrvatska istupi iz CEFTA sporazuma?

Istupanjem Hrvatske iz CEFTA sporazuma prestaće preferencijalni bescarinski režim u trgovini koji po osnovu ovog sporazuma Crna Gora i Hrvatska sada imaju. Istovremeno, Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između EU i Crne Gore će se izmijeniti na način što će Hrvatska postati strana ugovornica, kao što su to i preostalih 27 država članica EU.

12. Da li proizvodi prilikom izvoza u Hrvatsku moraju imati CE oznaku?

Nakon ulaska Hrvatske u EU, određene grupe proizvoda će morati imati CE znak da bi mogli biti plasirani na tržište Hrvatske, odnosno Evropske unije. CE znak garantuje da je proizvod izrađen u skladu sa zahtjevima koji su navedeni u propisima EU koji se odnose na konkretan proizvod, a kojim se osigurava plasiranje na tržište bezbjednih proizvoda. CE znak se ne stavlja na sve proizvode koji se plasiraju na tržište EU, već samo na one koji su usklađeni sa svim odredbama propisa EU koji se na taj proizvod primjenjuju odnosno za koje je obaveza označavanja predviđena, kao što su: niskonaponska električna oprema, jednostavni sudovi pod pritiskom, igračke, građevinski proizvodi, mašine, liftovi, lična zaštitna oprema, neautomatske vage i dr.

13. Koji standardi vrijede za pristup tržištu Hrvatske, odnosno EU?

Međunarodne organizacije za standardizaciju koje donose standarde na svjetskom nivou su ISO, IEC i ITU, na regionalnom, odnosno evropskom nivou CEN, CENELEC i ETSI, a na nacionalnom nivou to su nacionalni instituti za standardizaciju. U Crnoj Gori, od 2006. godine to je Institut za standardizaciju Crne Gore (ISME). Za pristup tržištu EU, odnosno Hrvatske relevantni su evropski standardi, odnosno crnogorski (MEST) standardi kojima su preuzeti odgovarajući evropski (EN) standardi. Sve informacije vezane za standarde mogu se naći na web stranici ISME-a www.isme.me.

14. Zašto su standardni važni?

Standardi čine ogroman i pozitivan doprinos u mnogim oblastima našeg života. Konkurentnost, poboljšanje načina poslovanja, bolja organizacija i planiranje, smanjenje troškova, poboljšanje kvaliteta proizvoda, procesa i usluga - a samim tim i na povećanje nivoa zadovoljstva klijenata glavne su prednosti standardizacije. Od standardizacije koristi imaju svi, od proizvođača koji cijenom i kvalitetom postaju konkurentniji na evropskom i svjetskom tržištu, do potrošača i primatelja usluga koji dobijaju kvalitetniji i bezbjedniji proizvod odnosno uslugu, a to im garantuje standard po kojim je proizvod izrađen, odnosno pružena određena usluga.

15. Koje dokumente crnogorski izvoznici trebaju posjedovati nakon 1. jula 2013?

Uz izveznu JCI se prilažu faktura, tovarni list, uvjerenje EUR 1 (ukoliko je potrebno) i ostale isprave ukoliko je to propisano posebnim propisima.

16. Šta znači status ovlašćenog izvoznika?

Ovlašćeni izvoznik je izvoznik kojem je Uprava carina Crne Gore izdala odobrenje i dodijelila broj ovlašćenja za primjenu pojednostavljenog postupka dokazivanja porijekla. Način dobijanja statusa ovlašćenog izvoznika regulisan je Instrukcijom o uslovima i načinu dodjele statusa ovlašćenog izvoznika.

17. Hoće li doći do promjene režima pristupa tržištima tzv. „trećih zemalja“?

Pristupanjem Crne Gore Evropskoj uniji, preuzima se pravna tekovina EU. Stoga, primjenjivaće se svi bilateralni sporazumi sa trećim zemljama koji su u tom trenutku na snazi između EU i trećih zemalja.

18. Da li će i kako Hrvatska štititi svoje proizvođače od neloyalne konkurencije izvan EU?

Zaštita protiv neloyalne konkurencije predmet je uređenja više međunarodnih multilateralnih sporazuma i konvencija čija je Crna Gora članica, i to: Konvencije o osnivanju svjetske organizacije za intelektualnu svojinu, Sporazuma o trgovinskim aspektima prava intelektualne svojine (TRIPS) i Pariške konvencije o zaštiti industrijske svojine. Pariškom konvencijom o zaštiti industrijske svojine države članice su se obavezale da pripadnicima drugih članica osiguraju stvarnu zaštitu i odgovarajuća zakonska sredstva za uspješno suzbijanje akata neloyalne konkurencije, pri čemu je bliže uređeno šta se smatra aktima neloyalne konkurencije i koje akte neloyalne konkurencije naročito treba zabraniti. Što se tiče TRIPS Sporazuma, ovaj sporazum akcentat stavlja na pravnu zaštitu od neloyalne konkurencije kod geografskih oznaka porijekla i zaštite neotkrivenih informacija. Dodatno, EU je posredstvom sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i privremenih sporazuma sa državama Zapadnog Balkana, zabranila neovlašćenu upotrebu imena prehrambenih proizvoda zaštićenih geografskim oznakama porijekla na teritorijama tih država.

Takođe, važno je napomenuti da su akti i radnje neloyalne konkurencije na tržištu Crne Gore zabranjeni i nacionalnim propisima i to Zakonom o unutrašnjoj trgovini. Navedeni pravni okvir predstavlja adekvatnu osnovu za zaštitu od neloyalne konkurencije, kako državljanima i privrednim subjektima iz Crne Gore, tako i onim iz inostranstva, naročito imajući u vidu veliki broj država članica navedenih međunarodnih sporazuma.

19. Da li Hrvatska može davati državnu pomoć privrednim subjektima na svojoj teritoriji nakon ulaska u EU?

Dodjela državne pomoći je dozvoljena, ali pod određenim i utvrđenim uslovima i pod nadzorom je Evropske komisije kao supra nacionalnog tijela koje je jedino ovlašćeno da cijeni opravdanost i ispunjenost uslova za dodjelu iste. Dodjela državne pomoći u Hrvatskoj regulisana je Zakonom o državnim potporama, a ulaskom Hrvatske u EU sva evropska pravila koja se odnose na ovu oblast direktno će se primjenivati i u Hrvatskoj. Svaki plan dodjele državne pomoći, Hrvatska država će, prije same dodjele, morati da dostavi Evropskoj komisiji i tek nakon odobrenja od strane EK, državna pomoć može biti dodijeljena. Državnu pomoć je moguće dodjeljivati za različite ciljeve, npr. regionalne, pomoći za mala i srednja preduzeća, za zapošljavanje, istraživanje, razvoj i inovacije, pa čak i restrukturiranje privrednih društava u teškoćama, ukoliko su i na strani samog korisnika (privrednog društva) ispunjeni određeni uslovi propisani od strane EU.

Dakle, i nakon pristupanja EU, Hrvatska može pomagati svoje privrednike i vršiti određenu intervenciju na tržištu, ali samo pod strogim pravilima same EU, a sve u cilju očuvanja fer utakmice na zajedničkom tržištu EU za sve učesnike.

20. Koji propis reguliše uvoz vozila iz Republike Hrvatske u Crnu Goru?

Uvoz vozila iz Republike Hrvatske u Crnu Goru, tretiran je na isti način kao i uvoz vozila iz bilo koje druge države. Vozila koja se uvoze u Crnu Goru moraju ispunjavati uslove iz Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima (Sl. list RCG, br. 33/2012), (članovi 244, 245 i 246).

21. Na kojim prelazima će biti moguć prelazak granice Hrvatske za žive životinje (stoku)?

Ulaskom Hrvatske u EU predviđen je jedan granični prelaz (tzv. BIP), preko kojeg je dozvoljen uvoz roba koje zahtijevaju poseban inspekcijski nadzor (veterinarska i fito-sanitarna inspekcija robe biljnog i životinjskog porijekla). Sa hrvatske strane to je prelaz Karasovići – Sutorina, a sa crnogorske Debeli Brijeg.

22. Da li će se procedure carinjenja robe iz Crne Gore promijeniti ulaskom Hrvatske u EU?

Procedura izvoznog carinjenja iz Crne Gore u Hrvatsku neće se mijenjati.

23. Šta je pojednostavljeni postupak deklarisanja robe na osnovu knjigovodstvenih upisa tzv “kućno carinjenje”?

Pojednostavljeni postupak deklarisanja robe na osnovu knjigovodstvenih upisa (tzv. kućno carinjenje) omogućava da se postupak stavljanja u slobodan promet vrši u prostorijama imaoaca odobrenja. Naime, roba se direktno sa graničnog prelaza upućuje u prostorije imaoaca odobrenja, ili drugo mjesto koje je odobrio carinski organ. Zahtjev za pojednostavljeni postupak deklarisanja robe na osnovu knjigovodstvenih upisa se podnosi kod carinarnice koja je teritorijalno nadležna s obzirom na sjedište i glavno knjigovodstvo podnosioca zahtjeva, a Uprava carina donosi odluku.

24. Da li će za izvoz i tranzit kroz Hrvatsku crnogorski proizvodi morati da imaju jedinstvenu carinsku prijavu?

Izvoznici iz Crne Gore će i dalje podnositi izvoznu jedinstvenu carinsku deklaraciju (JCI) u Crnoj Gori, ali prilikom uvoza u Hrvatsku u primjeni će biti tzv. NCTS - nacionalni provozni sistem. To znači da će se roba elektronskim putem prijavljivati u određeni carinski postupak, bilo da se radi o uvoznom carinjenju, provozu ili nekom drugom odobrenom carinskom postupku.

25. Šta su ATA i TIR karneti?

Karnet ATA je robni pasoš za privremeni uvoz/izvoz. Koristi se kada roba putuje kroz više država, pa se vraća na polazište. Karnet ATA se najčešće koristi za privremeni uvoz/izvoz robe radi sajмова, kao profesionalna oprema ili kao uzorak (eksponat). Roba pomoću ATA karneta prelazi granicu brzo i jednostavno (bez angažovanja špeditera i sl.), uz uslov ispunjenja pravila ATA karneta.

Karnet TIR je međunarodni dokument, koji se koristi u tranzitnom drumskom prevozu, kada se roba izvozi preko jedne ili više zemalja. Karnet TIR koristi se kada roba ide u jednom smjeru kroz više država (carinskih područja) i ubrzava dostavu robe, jer standardizuje carinsku kontrolu.

26. Ko izdaje ATA i TIR karnete u Crnoj Gori?

ATA i TIR karnete u Crnoj Gori izdaje Privredna komora Crne Gore.

27. Čemu služi obrazac EUR 1 i da li ga je neophodno imati prilikom izvoza u Hrvatsku?

EUR 1 (uvjerenje o kretanju robe) je uvjerenje koji prati robu pri izvozu, a služi za ostvarivanje preferencijalnog tretmana robe po osnovu sporazuma o slobodnoj trgovini koje Crna Gora primjenjuje sa drugim državama. Obrazac je na crnogorskom jeziku, a izdaje ga carinska ispostava u kojoj se vrši izvezno carinjenje. Ukoliko izvoznici iz Crne Gore žele izvesti robu u EU uz ostvarivanje prava na preferencijalni status, robu mora pratiti jedan od dokaza o porijeklu: uvjerenje EUR 1, izjava na fakturi ili izjava ovlaštenog izvoznika.

28. Šta znači Protokol uz Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, tj. Privremeni sporazum o trgovini i trgovinskim pitanjima?

Zaključenje Protokola uz Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) je uobičajena praksa prilikom proširenja Evropske unije. Cilj Protokola uz SSP je da Republika Hrvatska nakon pristupanja Evropskoj uniji postane strana ugovornica SSP-a na isti način kao što je to i dosadašnjih 27 članica Evropske unije. Republika Hrvatska i Crna Gora, kao članice Sporazuma CEFTA, u trgovini poljoprivrednim i industrijskim proizvodima uživaju preferencijalni bescarinski režim, različit od režima koji je na snazi između Crne Gore i EU na osnovu trgovinskih odredbi Sporazuma o stabilizaciji i pristupanju između EU i Crne Gore. S obzirom na skoro članstvo Republike Hrvatske u EU i njeno istupanje iz CEFTA-e, cilj Protokola je da trgovinske koncesije i način trgovinske razmjene poljoprivrednih, prehrambenih i ribarskih proizvoda između Crne Gore i Hrvatske, u mjeri u kojoj je to moguće, budu uključeni u odredbe SSP-a.

29. Kojim propisima je regulisan i pod kojim uslovima će se odvijati međunarodni drumski prevoz putnika i roba između Crne Gore i Republike Hrvatske?

Međunarodni prevoz putnika i tereta između Crne Gore i Republike Hrvatske odvija se na osnovu Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Hrvatske o međunarodnom drumskom prevozu putnika i tereta, ("Sl. list Crne Gore - Međunarodni ugovori", br. 6/2012)

Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju („Sl. list RCG“ br. 45/05 i „Sl. list Crne Gore“, br. 75/10 i 38/12) propisano je da domaći prevoznik može obavljati međunarodni prevoz ukoliko posjeduje za to propisanu licencu i odgovarajuću dozvolu.

*Rad,
usluge
i finansije*

30. Pod kojim uslovima će građani Crne Gore moći raditi u Hrvatskoj?

Rad stranih državljana u Republici Hrvatskoj je uređen odredbama Zakona o strancima (Narodne novine, broj 130/11). U skladu s ovim Zakonom, stranac može raditi u Hrvatskoj na osnovu dozvole za boravak i rad i potvrde o prijavi rada, a pojedine kategorije stranih državljana mogu raditi bez posebnih dozvola. Dozvola za boravak i rad znače istovremeno odobrenje za privremeni boravak i rad. Nju izdaje nadležna policijska uprava na osnovu godišnje kvote radnih dozvola koju propisuje Vlada Hrvatske. Orijentacije radi, kvota radnih dozvola za strance za 2012. godinu iznosi 3988, od čega je 3000 namijenjeno produženju ranije izdatih radnih dozvola za strance.

31. Može li se očekivati povećanje potražnje radne snage iz Crne Gore nakon ulaska Hrvatske u EU?

Iskustva sa Slovenijom pokazuju da su nakon pristupanja Evropskoj uniji, nakon prvobitne stagnacije, radnici iz Crne Gore, Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine bili daleko traženiji za poslodavce iz Slovenije od radnika iz ostalih država EU i to zbog stručnosti, povoljne cijene rada i nepostojanja jezičke barijere. Iste trendove je moguće očekivati i za radnike iz Crne Gore u Hrvatskoj.

32. Da li će građani Crne Gore moći kupovati nekretnine u Hrvatskoj?

Crnogorski državljani se smatraju stranim državljanima u pravnom sistemu Republike Hrvatske. Strani državljani mogu kupovati nekretnine u Hrvatskoj po principu reciprociteta. Po pitanju prava svojine na nekretninama, EU državljani u Hrvatskoj imaju nacionalni tretman ali ni oni, kao ni crnogorski državljani, do isteka prelaznog perioda od 7 godina, ne mogu imati prava svojine na poljoprivrednom zemljištu.

33. Šta će biti sa nekretninama na području Hrvatske koja još nisu u posjedu matičnih crnogorskih preduzeća ili crnogorskih građana kao njihovih vlasnika?

Na osnovu hrvatskog Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, strana fizička ili pravna lica mogu, ako zakonom nije drugačije uređeno, steći vlasništvo na nekretninama uz ispunjavanje dvije pretpostavke: postojanje reciprociteta (uzajamnosti) i dobijanje saglasnosti ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa. Za sticanje na temelju nasljeđivanja zahtijeva se samo postojanje reciprociteta.

34. Hoće li preduzeća iz Crne Gore moći da učestvuju na tenderima u Hrvatskoj nakon njenog članstva u EU?

Da, pod uslovima ne manje povoljnim od uslova koji se primenjuju na preduzeća iz ostalih država EU.

35. Na koji način će crnogorski preduzetnici moći registrovati preduzeće u Hrvatskoj?

Opšti okvir za pravo osnivanja preduzeća i slobodu pružanja usluga u Republici Hrvatskoj uređen je Zakonom o uslugama, koji je usklađen s EU Direktivom 2006/123/EZ o uslugama na unutrašnjem tržištu.

Crnogorski građani mogu registrovati preduzeće u Hrvatskoj pod istim uslovima kao i građani Hrvatske, pod uslovom da posjeduju poslovnu dozvolu. Poslovna dozvola je dokument koji istovremeno služi i kao dozvola za privremeni boravak i kao radna dozvola. Izdaje ga Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Hrvatske stranim državljanima koji ispunjavaju uslove privremenog boravka u Hrvatskoj.

36. Koliko će biti sedmično radno vrijeme u Hrvatskoj nakon ulaska u EU?

Direktiva EK o radnom vremenu propisuje da maksimalni sedmični rad iznosi 48 sati, uključujući i prekovremeni rad. Zakonodavstvo države članice koje reguliše radno vrijeme mora poštovati maksimalno trajanje sedmičnog radnog vremena propisanog pomenutom direktivom.

37. Kome će crnogorski građani zaposleni u Hrvatskoj plaćati porez?

Poreze i doprinose po osnovu rada plaća poslodavac u državi u kojoj se rad ostvaruje. Porez na dohodak radnik prijavljuje i plaća prema mjestu prebivališta. Ukoliko građanin Crne Gore nema prebivalište u Hrvatskoj smatra se nerezidentom i porez na dohodak plaća u državi u kojoj ima prijavu prebivališta. Ukoliko ima prebivalište u Hrvatskoj, crnogorski građanin dužan je porez na dohodak prijaviti i platiti u Hrvatskoj.

38. Hoće li biti nastavljena primjena Sporazuma o socijalnom osiguranju između Crne Gore i Republike Hrvatske i nakon njenog ulaska u EU?

Na osnovu Odluke o proglašenju nezavisnosti, Crna Gora primjenjuje Sporazum između Savezne Republike Jugoslavije i Republike Hrvatske o socijalnom osiguranju, koji je stupio na snagu 1.05.2003. ("Službeni list SRJ"-Međunarodni ugovori", br.1/01). Ovaj Sporazum je zaključen na neodređeno vrijeme, te će njegova primjena biti nastavljena i nakon ulaska Republike Hrvatske u EU.

39. Da li će EU propisati iznos minimalne plate u Hrvatskoj?

Ne, jer u EU ne postoji jedinstven način utvrđivanja minimalnog ličnog dohotka.

40. Da li će građani Crne Gore sa državljanstvom Hrvatske moći da konkurišu na tržištu rada u ostalim državama EU?

U hrvatskom zakonodavstvu sticanje i prestanak hrvatskog državljanstva uređeni su Zakonom o hrvatskom državljanstvu. U skladu s navedenim Zakonom, državljanin Republike Hrvatske koji ima i strano državljanstvo, smatra se pred tijelima državne vlasti Republike Hrvatske isključivo hrvatskim državljaninom.

S obzirom na navedeno, po ulasku Hrvatske u Evropsku uniju građani Crne Gore koji imaju i hrvatsko državljanstvo smatraće se građanima Evropske unije i uživati ista prava kao i hrvatski državljani iz Republike Hrvatske, uključujući prava koja se odnose na zapošljavanje i slobodu kretanja bez graničnih kontrola unutar šengenskog prostora. Ovdje treba imati na umu kako postoji mogućnost da će neke države članice odlučiti ograničiti pristup svom tržištu rada za hrvatske državljane u razdoblju od dvije, pet ili sedam godina od dana pristupanja Republike Hrvatske Evropskoj uniji.

41. Zbog čega pojedine hrvatske firme planiraju preseljenje proizvodnih pogona iz Hrvatske u Crnu Goru, uoči ulaska Hrvatske u EU?

Članstvom u EU Republika Hrvatska će u cijelosti preuzeti njenu trgovinsku politiku. U skladu s pravilima Unije, Hrvatska će se najkasnije dan prije stupanja u članstvo povući iz svih ugovora o slobodnoj trgovini i početi primjenjivati ugovore koje je EU sklopila s trećim zemljama.

Tako će se od 1. jula 2013. godine Hrvatska povući i iz CEFTA-e 2006. godine, a trgovinski odnosi između RH i zemalja potpisnica CEFTA Ugovora biće definisani Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju kojeg su te zemlje sklopile s Evropskom unijom. Kako Hrvatska pristupanjem tržištu EU prestaje biti dio tržišta CEFTA, može se desiti da pojedine firme iz Hrvatske, kako bi bile konkurentne na tržištu jugoistočne Evrope, presele svoje pogone u najbliže susjedstvo - recimo i u Crnu Goru.

42. Pod kojim uslovima će crnogorski investitori moći da ulažu u Hrvatskoj?

Većina kapitalnih poslova je liberalizovana. U oblasti finansijske imovine, hartije od vrijednosti nema ograničenja. Kreditna ograničenja ne postoje. Depozitni poslovi su kompletno liberalizovani. Unošenje i iznošenje gotovine je liberalizovano i nema ograničenja u iznosu ni keša ni gotovine.

43. Kako će članstvo Hrvatske u EU uticati na crnogorske kompanije koje posluju sa hrvatskim?

Od 1. jula 2013. godine Republika Hrvatska započinje primjenu zajedničke trgovinske politike EU, što donosi nove uslove poslovanja, kako na jedinstvenom evropskom tržištu, tako i na tržištima tzv. trećih zemalja s kojima Evropska unija ima ugovorne odnose. U trgovini između Hrvatske i Evropske unije ukidaju se carine i druge ne-carinske prepreke, hrvatska preduzeća biće izjednačena s onima iz ostalih država članica, što će osigurati pristup velikom jedinstvenom tržištu, ali i dovesti do povećane konkurencije na domaćem tržištu.

Republika Hrvatska će primjenjivati ugovorne odnose koje Evropska unija ima s trećim zemljama. Konkretno, hrvatski privrednici više neće uvoziti i izvoziti svoje proizvode na tržište Evropske unije već trgovati na unutrašnjem tržištu EU, dok će sa zemljama EFTA-e i Republikom Turskom trgovati u skladu sa ugovornim odnosima tih zemalja s Evropskom unijom.

U odnosu na zemlje CEFTA-e, hrvatski privrednici primjenjivaće ugovorne obaveze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju koje je EU sklopila s pojedinim zemljama CEFTA-e, osim za Kosovo (UN Rezolucija 1244) i Moldaviju gdje će se primjenjivati carine temeljem najpovoljnije nacije (MFN).

Efekti članstva Republike Hrvatske u EU za izvozna crnogorska preduzeća mogu biti negativni u smislu gubitka tržišta ako ne budu ispunjeni uslovi za izvoz. Istovremeno, uticaj može biti i pozitivan u smislu ubrzanja započetih procesa, kako bi crnogorski privrednici koji sada posluju na hrvatskom tržištu i ostvaruju poslovnu saradnju sa partnerima iz Hrvatske zadržali i unaprijedili takav status.

44. Koja su najtraženija zanimanja i usluge na tržištu Hrvatske?

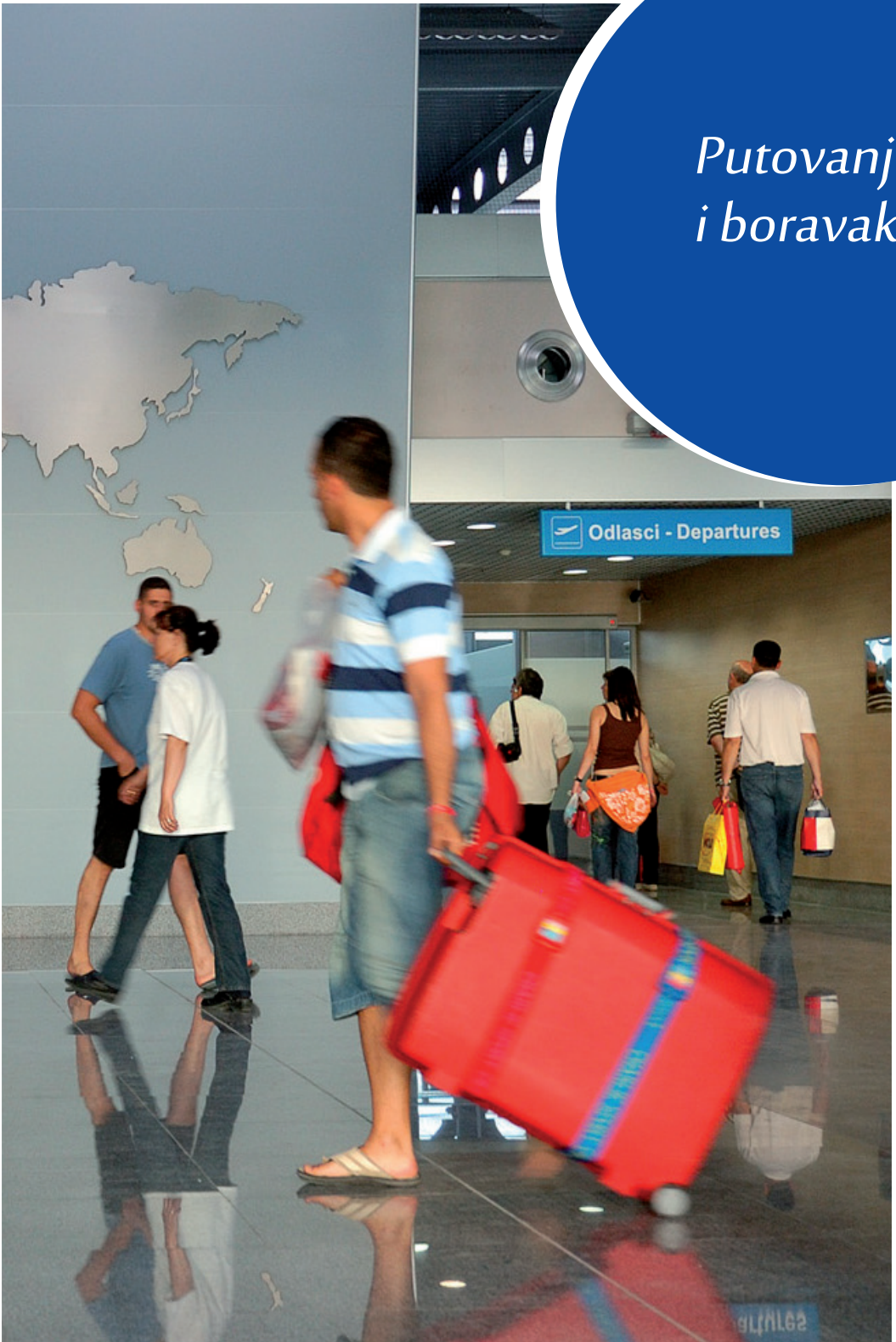
Prema analizama Hrvatskog zavoda za zapošljavanje iz 2012. godine, najtraženiji obrazovni profili su u domenu elektrotehnike, informatike, mašinstva i medicine. Posmatrano prema broju objavljenih oglasa za posao, najtraženija zanimanja su: konobar, prodavac, čistač, diplomirani ekonomista, kuvar, medicinska sestra, vaspitač i frizer.

45. Kojom valutom će se u Hrvatskoj plaćati nakon 1. jula 2013.?

Hrvatska kuna će ostati zvanično sredstvo plaćanja u Hrvatskoj, s obzirom da članicom euro zone država ne postaje automatski ulaskom u EU već ispunjavanjem kriterijumima (tzv. kriterijumi konvergencije) za uvođenje zajedničke valute. Kriterijumi konvergencije podrazumijevaju da stopa inflacije ne smije biti viša od 1.5 % u odnosu na tri države EU sa najstabilnijim cijenama, da iznos spoljnog duga ne prelazi 3%, a budžetskog deficita 60% bruto društvenog proizvoda, te da dugoročne kamatne stope ne smiju biti veće od 2% u odnosu na kamatne stope triju država Unije s najnižom stopom inflacije.

Za više informacija o sredstvima plaćanja u Hrvatskoj konsultujte Zakon o deviznom poslovanju.

Putovanje i boravak

46. Uz koji dokument će građani Crne Gore prelaziti granicu sa Hrvatskom?

Odredbama Šengenske pravne tekovine, državljani takozvanih „trećih zemalja” prilikom ulaska na teritorije članica EU moraju imati važeću biometrijsku putnu ispravu, radi unosa pečata (štambilja) pri prelasku spoljnjih granica EU.

Državljanima Crne Gore će moći da prelade državnu granicu sa Republikom Hrvatskom, i nakon ulaska Republike Hrvatske u EU, sa biometrijskom važećom putnom ispravom (pasoš) bez vize.

47. Da li će za ulazak u Hrvatsku nakon što ona postane EU članica trebati viza?

Državljanima Crne Gore će biti potrebna samo važeća putna isprava za ulazak u Hrvatsku ali ne i viza..

48. Koliko će graničnih prelaza Crna Gora imati sa Republikom Hrvatskom kada ona postane članica EU?

Crna Gora će sa Republikom Hrvatskom imati, kao i do sada, sljedeće granične prelaze:

Debeli Brijeg - Karasovići, za međunarodni drumski robni i putnički saobraćaj sa svim inspekcijским službama preko kojeg je, u skladu sa zakonodavstvom ugovornih strana, dozvoljen promet robe koja podliježe inspekcij-skoj kontroli;

Kobila - Vitaljina, za međunarodni drumski putnički saobraćaj.

49. Hoće li biti ukinuta granična kontrola putnika između Hrvatske i Slovenije?

Da, ali ne automatski ulaskom Hrvatske u EU, već kada Hrvatska stekne uslove za pristupanje Šengenskom sporazumu. Ukidanje unutrašnjih granica između Hrvatske i država članica zavisiće o kasnijoj odluci Savjeta Evropske unije.

50. Na koji način će građani Crne Gore koji žive u pograničnom pojasu sa Hrvatskom moći prelaziti granicu?

Državljanima Crne Gore koji žive u pograničnom području državne granice Crne Gore sa Republikom Hrvatskom, u opštinama Herceg Novi, Tivat i Kotor, granicu ne mogu da prelade sa ličnom kartom, nakon ulaska Republike Hrvatske u EU.

Nakon potpisivanja Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Hrvatske o pograničnom saobraćaju, državljani Crne Gore koji žive u pograničnom području državne granice Crne Gore sa Republikom Hrvatskom, u opštinama Herceg Novi, Tivat i Kotor, granicu će moći da prelade sa pograničnom propusnicom. Nakon potpisivanja ovog Sporazuma, Ministarstvo unutrašnjih poslova će obavijestiti državljane Crne Gore koji žive u ovom pograničnom području, o načinu podnošenja zahtjeva i dobijanju pogranične propusnice. Do potpisivanja međunarodnih ugovora, međunarodni i pogranični saobraćaj će se odvijati kao do sada: svi državljani Crne Gore će državnu granicu sa Hrvatskom prelaziti sa putnim ispravama bez viza.

51. Čime je regulisan boravak crnogorskih građana u Hrvatskoj?

Boravak svih stranih državljana u Hrvatskoj regulisan je Zakonom o strancima (Narodne novine, broj 130/11) koji je u primjeni od 1. januara 2012. godine. Boravak stranih državljana u Hrvatskoj može biti kratkotrajan, privremeni i stalan. Rješenje o boravku stranaca u Hrvatskoj donosi Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Hrvatske.

52. Da li će građani Crne Gore prilikom putovanja u Hrvatsku kod sebe morati da imaju određenu količinu novca?

Obavezno posjedovanje novca, propisano je za ulazak u države potpisnice Šengenskog sporazuma. S obzirom da Hrvatska nije članica Šengenskog sporazuma, ova materija je predmet regulacije hrvatskog zakonodavstva. Ulazak, kretanje i boravak stranaca u Hrvatskoj regulisan je Zakonom o strancima.

Visina mjesečnog iznosa za izdržavanje regulisana je Pravilnikom o statusu i radu stranaca u Republici Hrvatskoj (Narodne novine, broj 52/12) i Uredbom o načinu izračuna i visini sredstava za uzdržavanje stranca u Republici Hrvatskoj (51/12).

Ako je riječ o kratkotrajnom boravku (boravak do 3 mjeseca), visina sredstava potrebnih strancu za izdržavanje propisana je člankom 12., stavcima 2., 3. i 4. Uredbe o viznom sustavu (Narodne novine br. 54/2012):

“Pri ulasku u Republiku Hrvatsku, tijelo nadležno za kontrolu prelaska državne granice ovlašteno je od stranca zatražiti da predoči sredstva za uzdržavanje tijekom boravaka u Republici Hrvatskoj i za povratak u državu iz koje je došao ili za putovanje u treću državu.

Visina sredstava je protuvrijednost 100 € po danu predviđenog boravka u Republici Hrvatskoj. Ako stranac posjeduje ovjereno garantno pismo fizičke ili pravne osobe iz Republike Hrvatske, dokaz o uplaćenom turističkom aranžmanu ili sličnu ispravu, dužan je predočiti dokaz o posjedovanju sredstava u protuvrijednosti 50 € po danu predviđenog boravka u Republici Hrvatskoj“.

53. Kakav je postupak ukoliko saobraćajna policija u Hrvatskoj prilikom kontrole kod državljanina Crne Gore ustanovi nepravilnost na vozilu (npr. slomljen far ili vjetrobransko staklo, samo jedna registarska pločica i sl.)?

Vozila u saobraćaju u Republici Hrvatskoj moraju imati ispravne propisane uređaje i opremu, što je odredba Zakona o sigurnosti prometa na cestama nezavisno od propisa Evropske unije. Ukoliko to nije slučaj, vozač rizikuje da počinii prekršaj pomenutog Zakona i dobije prekršajnu prijavu prilikom kontrole saobraćaja, a zavisno od prekršaja bude i isključen iz saobraćaja.

54. Pod kojim uslovima građani Crne Gore mogu ostvarivati zdravstvenu zaštitu u Hrvatskoj?

Građani Crne Gore, crnogorski osiguranici, zdravstvenu zaštitu u Republici Hrvatskoj ostvaruju na osnovu Bilateralnog sporazuma koji je zaključen između Savezne Republike Jugoslavije i Republike Hrvatske, a koji je još uvijek na snazi.

Penzioneri i članovi njihovih porodica, koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, članovi porodica zaposlenih u Crnoj Gori koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, diplomatsko konzularni predstavnici i zaposleni koji su upućeni na rad u Republiku Hrvatsku pravo na zdravstvenu zaštitu ostvaruju u punom obimu.

Crnogorski osiguranici, za vrijeme privremenog boravka u Republici Hrvatskoj (privatno, turistički i sl.) ostvaruju pravo na hitnu medicinsku pomoć.

Pravo na zdravstvenu zaštitu u Republici Hrvatskoj ostvaruje se na osnovu potvrde koju izdaje Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore koja se dostavlja mjesno nadležnom birou Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, prema mjestu prebivališta, odnosno boravišta, saglasno Bilateralnom sporazumu.

55. Kakva je procedura za putovanje sa kućnim ljubimcima u Hrvatsku?

Kada vlasnik dovodi svog kućnog ljubimca u Republiku Hrvatsku snosi svu odgovornost za ispunjavanje uslova za uvoz. Ovdje se mora voditi računa o broju kućnih ljubimaca. Nekomercijalni uvoz kućnih ljubimaca podrazumijeva unos pet ili manje kućnih ljubimaca i oni podliježu dokumentacijskom i identifikacijskom pregledu od strane carinskih službenika na mjestu ulaska u Hrvatsku. Obavezno moraju biti u pratnji vlasnika ili od vlasnika ovlašćene osobe koja je odgovorna za životinju tokom cijelog putovanja.

U slučaju unosa više od pet kućnih ljubimaca, takav uvoz smatra se komercijalnim uvozom i životinje podliježu veterinarskom pregledu graničnog veterinarskog inspektora i moraju ulaziti na za to odobrenim graničnim veterinarskim mjestima.

Za putovanja sa kućnim ljubimcima (primarno psima i mačkama) u države EU, neophodno je:

- da su označeni mikročipom koji je upisan u pasošu i sertifikatu;
- praćeni certifikatom koji je izdat od nadležnog veterinarskog inspektora;
- vakcinisani protiv bjesnila;
- posjedovati dokaz o izvršenom testu neutralizacije antitijela, titracije barem jednake 0,5 IJ/ml na uzorku uzetom od strane ovlašćenog veterinara najranije 30 dana nakon vakcinacije i tri mjeseca prije premještanja—obavljeno u za to ovlašćenju laboratoriji, lista laboratorija se može naći na sledećem linku:
http://ec.europa.eu/food/animal/liveanimals/pets/approval_en.htm

Pravila određenih zemalja Unije, poput Velike Britanije, Irske i Švedske dodatno nalažu i obavezan boravak ljubimca u karantinu ukoliko on dolazi sa teritorije van EU. Putovanje sa ostalim kućnim ljubimcima regulišu nacionalna zakonodavstva država članica. Za putovanje s ljubimcem u konkretnu državu EU, poželjno je konsultovati ovlašćenog veterinara.

56. Mogu li građani Crne Gore u Hrvatskoj voziti automobil sa hrvatskim registarskim tablicama?

Zakonom o sigurnosti prometa na cestama Republike Hrvatske, ne zabranjuje se izričito mogućnost strancima da voze automobil s hrvatskim registarskim tablicama. Za to je, međutim, potrebno ispunjenje određenih pretpostavki. Prema odredbama Zakona o sigurnosti prometa na cestama (NN br. 67/08, 48/10, 74/11),

“Stranac kojem je odobren privremeni ili stalni boravak u Republici Hrvatskoj i hrvatski državljanin koji se iz inostranstva vrati u Republiku Hrvatsku, kao i osoblje diplomatskih i konzularnih predstavništava i misija stranih država i predstavništava međunarodnih organizacija u Republici Hrvatskoj, stranih trgovinskih, kulturnih i drugih predstavništava te stranih dopisništava, mogu upravljati motornim vozilima na osnovu važeće inostrane vozačke dozvole do godinu od dana ulaska u Republiku Hrvatsku.”

57. Da li će se diplome sa crnogorskih fakulteta priznavati u Hrvatskoj nakon što ona uđe u EU?

U Republici Hrvatskoj postoji procedura koja se odnosi na priznavanje inostranih obrazovnih isprava.

U Hrvatskoj, formalno priznavanje vrši NARIC centar Hrvatske u svrhu zapošljavanja, dok su ustanove visokog obrazovanja nadležne za priznavanje u svrhu nastavka obrazovanja. Ono što se provjerava jeste akreditovanost ustanove i vjerodostojnost diploma. Kako će se i u kojoj mjeri zapošljivati državljani Crne Gore u Hrvatskoj zavisi isključivo od poslodavaca.

U Crnoj Gori je ista procedura koja se vrši u skladu sa Zakonom o priznavanju inostranih obrazovnih isprava i izjednačavanju kvalifikacija.

Posebna procedura postoji kada su regulisane profesije u pitanju.

58. Pod kojim uslovima će studenti iz Crne Gore moći studirati u Hrvatskoj?

Studiranje crnogorskih državljana na javnim fakultetima u Hrvatskoj moguće je ukoliko visokoškolska ustanova posjeduje godišnju kvotu za prijem studenata stranih državljana. S obzirom da se kvote razlikuju među fakultetima i da se mijenjaju na godišnjoj osnovi, za informaciju o mogućnostima i troškovima studiranja na konkretnom fakultetu u Hrvatskoj, najmjerodavnije je direktno se obratiti željenoj visokoškolskoj ustanovi.

Prema važećim propisima Republike Hrvatske, samo oni državljani Crne Gore koji imaju i hrvatsko državljanstvo mogu studirati u Hrvatskoj pod istim uslovima kao i domaće stanovništvo.

Državljanima Crne Gore koji nemaju hrvatsko državljanstvo mogu studirati u Hrvatskoj u okviru kvote koja je predviđena za strane studente, uz plaćanje školarine. Ulazak Hrvatske u EU ne bi trebalo da promijeni navedene prakse u pogledu mogućnosti studiranja državljana Crne Gore u Hrvatskoj.

Detaljne informacije o mogućnostima studiranja u Republici Hrvatskoj moguće je pronaći na Internet stranicama Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta: <http://www.mzos.hr>

59. Kada će Hrvatska postati članica Šengenskog sporazuma?

Članica Šengen zone država postaje kada potpuno usvoji Šengenski informacijski sistem (SIS) za kontrolu osoba, granica, izdavanje viza itd. Samim pristupanjem Uniji Hrvatska će početi primjenjivati dio šengenske pravne tekovine, ali neće istovremeno ući i u šengenski prostor, nego će ukidanje unutrašnjih granica između Hrvatske i država članica zavisiti od kasnije odluke Savjeta Evropske unije. U svakoj novoj članici detaljno se provjerava da li su ispunjeni svi preduslovi (pravni, organizacijski, tehnički itd.), te posebno da li su ispunjeni zahtjevi u vezi s pristupom šengenskom informacijskom sistemu.

60. Šta se događa ako građanin Crne Gore učestvuje u saobraćajnoj nezgodi u Hrvatskoj?

U slučaju saobraćajne nesreće sa materijalnom štetom, policijski službenik koji je izvršio uvidaj dužan je da izda Potvrdu o oštećenju vozila državljaninu Crne Gore, koja je potrebna za prelazak međudržavne granice. Sva ostala dokumenta nadležna policijska uprava izdaje na pisani zahtjev vlasnika vozila.

61. Kojim propisima i pod kojim uslovima je regulisano učešće motornih i priključnih vozila registrovanih u Crnoj Gori usaobraćaju na teritoriji Republike Hrvatske?

Zakon o sigurnosti saobraćaja na putevima Republike Hrvatske utvrđuje da motorna i priključna vozila registrovana u stranoj državi (Crnoj Gori) mogu učestvovati u saobraćaju na teritoriji Republike Hrvatske samo ako imaju važeću saobraćajnu dozvolu, registarske tablice i međunarodnu oznaku države registracije ili registarsku tablicu na kojoj su oznake i broj utvrđeni propisima Evropske unije. Dalje, Zakon o obaveznim osiguranjima u saobraćaju Republike Hrvatske utvrđuje da vozač koji vozilom registrovanim u stranoj državi (Crnoj Gori) ulazi na teritoriju Republike Hrvatske mora imati i valjanu međunarodnu ispravu o osiguranju od automobilske odgovornosti koja vrijedi na teritoriji EU ili neki drugi dokaz o postojanju takvog osiguranja.

Za više informacija o važećim propisima koji utvrđuju učešće vozila u saobraćaju na teritoriji Republike Hrvatske posjetite službene Internet stranice Hrvatskog auto-kluba: www.hak.hr

I obratno vozila registrovana u Hrvatskoj prilikom učešća u saobraćaju u Crnoj Gori:

Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima („Sl.list CG“, br. 33/12) utvrđuje da motorna i priključna vozila registrovana u stranoj državi (Hrvatskoj) mogu učestvovati u saobraćaju na teritoriji Crne Gore samo ako imaju važeću saobraćajnu dozvolu, registarske tablice i međunarodnu oznaku države registracije ili registarsku tablicu na kojoj su oznake i broj utvrđeni propisima Evropske unije. Takođe, predmetnim zakonom je utvrđeno da vozila moraju biti tehnički ispravna i da vozila moraju da ispunjavaju propisane uslove u pogledu dimenzija, ukupne mase, osovinskog opterećenja.

Dodatne informacije po ovom pitanju mogu se zatražiti od Ministarstva unutrašnjih poslova.

Dalje, Zakon o obaveznom osiguranju u saobraćaju („Sl.list Crne Gore“, br. 44/12) utvrđuje da vozač koji vozilom registrovanim u stranoj državi (Hrvatskoj) ulazi na teritoriju Crne Gore mora imati i ispravnu međunarodnu ispravu o osiguranju od odgovornosti za štetu prčinjenu trećim licima (auto odgovornosti) koja vrijedi na teritoriji Crne Gore ili neki drugi dokaz o postojanju takvog osiguranja. Valjanom međunarodnom ispravom smatra se valjana zelena karta, kao i drugi dokazi čiju valjanost priznaje Nacionalno udruženje osiguravača.

Dodatne informacije po ovom pitanju mogu se zatražiti od Ministarstva finansija.

Ostala pitanja

62. Koji se pozitivni efekti ulaska Hrvatske u EU mogu očekivati u Crnoj Gori?

Postoji niz prednosti koje članstvo Republike Hrvatske u EU donosi i Crnoj Gori.

Samo neke od njih su: povećana sigurnost granice; mogućnost povećane potražnje za radnicima iz naše zemlje; mogućnost komuniciranja sa institucijama EU na jednom od službenih jezika u Crnoj Gori. Takođe, iskustvo Hrvatske u procesu usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU kao i u procesu pregovora s EU biće od velikog značaja za Crnu Goru.

63. Može li Hrvatska glasanjem u institucijama EU zaustaviti integraciju Crne Gore?

Odluku o proširenju Evropske unije, odnosno prijemu nove članice Evropski savjet donosi jednoglasno. Takođe, Pristupne ugovore moraju ratifikovati parlamenti svih država članica, kao i Evropski parlament. Iako do zastoja u integraciji može doći ulaganjem veta države članice u Evropskom savjetu (primjer je neriješen spor između Makedonije i Grčke, u vezi sa nazivom države), u vanjskoj politici Republike Hrvatske, kao i njenom opredjeljenju za njegovanje dobrosusjedskih odnosa sa državama regiona nema argumenata koji bi utemeljili ovakvu bojazan.

64. Da li će stanovnici Crne Gore u toku procesa pregovora, nekim od EU propisa biti obavezani da uklanjaju korovsku biljku ambroziju?

U Crnoj Gori se već drugu godinu sprovodi nadzor nad korovskom biljkom *Ambrosia artemisiifolia* L. Nakon sprovedenog mapiranja područja na kojima je rasprostranjena ambrozija, usvojiće se fitosanitarne mjere njenog obaveznog uklanjanja u cilju njenog suzbijanja i sprječavanja daljeg širenja na području Crne Gore.

65. Kolike su kazne za zagađivanje životne sredine u Hrvatskoj (bacanje otpatka na ulici npr.)?

Zaštita životne sredine u Hrvatskoj regulisana je Zakonom o zaštiti okoliša, kao i nizom ostalih zakona i podzakonskih akata, te međunarodnih ugovora koji tretiraju pitanja vazduha, vode, upravljanje otpadom, hemikalija ili zaštićenih područja. Sankcije za prekršaje u oblasti zaštite životne sredine zavise o tome čini li ih pojedinac ili tzv. pravno lice, i o kakvom je prekršaju riječ. Primjera radi, za odlaganje otpada na mjestima koja za to nisu predviđena, Zakonom o otpadu predviđena je kazna od 300 do 700 hiljada kuna za pravna lica, te od tri do deset hiljada kuna za pojedince. Prema Zakonu o sigurnosti prometa na cestama, novčane kazne za bacanje otpadaka na cestu kreću se od 1.000 do 15.000 kuna.

Trenutno stanje u Crnoj Gori:

- Zakonom o životnoj sredini („Sl. List Crne Gore“, br. 48/08) u poglavlju VII - Odgovornost za štetu u životnoj sredini, propisana je odgovornost zagađivača za štetu u životnoj sredini i za neposrednu opasnost od štete prouzrokovanu obavljanjem opasnih djelatnosti koje se smatraju opasnim zbog načina na koji se njima upravlja, proizvodi ili zbog opasnih materija ili sredstava koja se u njima koriste.

Za zagađenje životne sredine u skladu sa Zakonom, odgovorno je i odgovorno lice zagađivača koje je nezakonitim ili nepravilnim djelovanjem omogućilo ili dopustilo zagađenje životne sredine, što je utvrđeno kaznenim odredbama koje propisuju odgovornost za pravna lica i odgovorna lica u pravnom licu za učinjene prekršaje koji se tiču životne sredine. Uređeno je pitanje naknade štete, kao i obaveza preduzimanja mjera i obavještenja. Tako je Zakonom o životnoj sredini utvrđena obaveza za sva pravna i fizička lica da prilikom obavljanja aktivnosti spriječe nanošenje štete životnoj sredini preduzimanjem sledećih mjera:

- primjenom i sprovođenjem propisa o zaštiti životne sredine;
- održivim korišćenjem prirodnih resursa, dobara i energije;
- uvođenjem energetski efikasnijih tehnologija i korišćenjem obnovljivih prirodnih resursa;
- upotrebom proizvoda, procesa, tehnologija koje manje ugrožavaju životnu sredinu;
- preduzimanjem mjera prevencije i otklanjanja posljedica ugrožavanja i štete po životnu sredinu;
- vođenjem evidencije o potrošnji sirovina i energije, ispuštanju zagađujućih materija i energije, klasifikaciji, karakteristikama i količinama otpada, kao i o drugim podacima i njihovo dostavljanje nadležnim organima;
- kontrolom aktivnosti i rada postrojenja koja mogu predstavljati rizik ili prouzrokovati opasnost po životnu sredinu i zdravlje ljudi;
- drugim mjerama u skladu sa zakonom.

Pored obaveze preduzimanja mjera u cilju sprečavanja nastajanja štete u životnoj sredini, ovim Zakonom uređeno je i pitanje odgovornosti, odnosno preduzimanje mjera u slučaju nastanka štete. Tako je Zakonom o životnoj sredini propisano, između ostalog, da zagađivač odgovara za štetu nanijetu životnoj sredini. Zagađivač je dužan, u utvrđenom roku, izraditi sanacioni program za uklanjanje štete u životnoj sredini koja je nastala zbog prekoračenja graničnih vrijednosti emisija u skladu s posebnim propisom. Za sanacioni program zagađivač mora dobiti saglasnost Agencije, a ukoliko Agencija ocijeni, i mišljenje drugih nadležnih organa. Aktivnosti i mjere otklanjanja štete u životnoj sredini, vrste sanacionih programa, obim i metodologiju izrade sanacionih programa i druga pitanja od značaja za sprovođenje sanacionog programa propisuje Ministarstvo, u saradnji sa drugim nadležnim organima.

Direktiva koja se odnosi na Odgovornost za štetu u životnoj sredini biće transponovana u zakon, kojim će se posebno urediti ova oblast. Očekuje se da će do kraja 2013. godine Predlog zakona biti poslat Vladi na usvajanje.

66. Ulaskom Hrvatske u EU hrvatski će postati službeni jezik Unije. Šta to znači za Crnu Goru imajući u vidu da je hrvatski jedan od službenih jezika u Crnoj Gori?

Hrvatski jezik će ulaskom Hrvatske u EU, postati njen 24. službeni jezik. To znači da svi koji se institucijama Evropske unije obrate na hrvatskom jeziku, imaju pravo dobiti povratnu informaciju na istom. Takođe, prevod cjelokupne pravne tekovine EU (acquis) biće dostupan na hrvatskom jeziku u Službenom glasniku EU EUR-lex.

67. Po čijim će zakonima suditi hrvatski sudovi, hrvatskim ili EU?

Još u procesu pridruživanja, država koja teži članstvu u EU ima obavezu prilagođavanja vlastitog zakonodavstva pravnoj tekovini Evropske unije (acquis-u). Shodno tome, po okončanju pregovora s EU zakonodavstvo EU će postati i crnogorsko nacionalno zakonodavstvo. Direktno će se primjenjivati uredbe EU koje imaju opštu primjenu, obvezujuće su u cijelosti i direktno se primjenjuju u svim državama članicama. Uz to, crnogorske sudije će kao izvor prava koristiti praksu Suda EU s obzirom da sve države članice imaju obavezu poštovati i sprovoditi praksu Suda EU.

68. Koji broj pozvati u hitnom slučaju u Hrvatskoj?

Jedinstveni evropski broj za hitne slučajeve je 112. Ovaj sistem pozivanja u slučaju hitnosti u funkciji je i u Hrvatskoj.

69. Da li će cijene roaminga u mobilnom telefonskom saobraćaju za brojeve koje pružaju operateri u Hrvatskoj porasti ili pasti ulaskom Hrvatske u EU?

Ulaskom Hrvatske u Evropsku uniju, Hrvatska će biti obavezna da u potpunosti primijeni sve direktive Evropske unije, pa samim tim i Direktivu koja se odnosi na cijene rominga. Ta Direktiva, međutim, primjenjuje se samo na roming, kada su u pitanju zemlje članice Evropske unije, a ne i na roming sa operatorima iz zemalja van Evropske unije. To znači, da ta cijena neće imati neposrednog uticaja na cijene rominga koje plaćaju korisnici mobilnih mreža iz Crne Gore.

70. Hoće li u Hrvatskoj sve poskupjeti nakon ulaska u EU?

Cijene robe zavise od mnogo faktora, poput troškova proizvodnje, transporta, marže, ponude i potražnje na tržištu i sl. Iz tog razloga članstvo u EU samo po sebi ne donosi ni rast ni pad cijena. Među državama iz proširenja 2004. samo je u Sloveniji u prvoj godini članstva zabilježen rast potrošačkih cijena, ali i istovremeni rast plata u privatnom sektoru. Analize u Hrvatskoj predviđaju porast troškova energije u domaćinstvima, poreza na fosilna goriva i poreza na akciznu robu.

71. Zašto Crna Gora nije ušla u EU prije Hrvatske?

Hrvatska je otpočela mnogo ranije pristupne pregovore sa EU i ispunila kriterijume za članstvo.

